

“ZABEZPIECZENIE UMÓW W OBROTCIE GOSPODARCZYM. WINDYKACJA WIERZYTELNOŚCI NA WYPADEK NIETERMINOWYCH PŁATNOŚCI”

RAPORT Z WEBINARU
Z DNIA 10 MAJA 2024 r.

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI - CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZYSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

R&D HUB
FUNDACJA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030

Spis treści

Eksperci:	4
Program:	5
Zabezpieczenia wynikające wprost z przepisów prawa	6
Natychmiastowa wykonalność.....	6
Prawo zatrzymania	7
Zwłoka dłużnika oraz jej konsekwencje.....	8
Jednoczesne spełnienie zobowiązania	10
Wykonanie zastępcze.....	10
Odsetki za opóźnienie	11
Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych	11
Ustawowe rekompensaty	12
Zabezpieczenie kontraktowe	12
Zadatek i zaliczka	12
Umowne prawo odstąpienia	13
Odstępne	15
Odpowiedzialność umowna.....	16
Kara umowna.....	16
Podsumowanie pierwszej części	18
Windykacja należności	20
Etapy windykacji	21
Elementy konieczne pozwu	25
Koszty związane ze sprawami sądowymi.....	28
Właściwość miejscowa i rzeczowa sądów w Polsce	30

Elektroniczne Postępowanie Upominawcze.....	31
Pojęcie spraw gospodarczych	33
Rekompensata za nieterminowe płatności	36
Przedawnienie	37
Podsumowanie drugiej części	40

Eksperci:

Daniel Sobota – radca prawny wpisany na listę prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Rzeszowie. Od 2021 roku prowadzi własną kancelarię prawną w ramach, której koncentruje się wokół zagadnień związanych z obsługą przedsiębiorców, w tym prowadzenie spraw z prawa gospodarczego, prawa spółek oraz umów handlowych. Współautor książki „Zabezpieczenie umów i biznesu. Praktyczny poradnik z wzorami dokumentów.”

Jakub Michalski – Ukończył studia magisterskie na kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji WSPiA Rzeszowskiej Szkoły Wyższej. Jest również absolwentem studiów licencjackich I stopnia na kierunku administracja, specjalność finanse i rachunkowość. W codziennej pracy zajmuje się prowadzeniem spraw cywilnych w tym przede wszystkim wspomaga Klientów w zakresie windykacji i egzekucji należnych im świadczeń. Zdał specjalistyczny anglojęzyczny egzamin TOLES. W 2023 ukończył aplikację radcowską przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Rzeszowie. Współautor książki „Zabezpieczenie umów i biznesu. Praktyczny poradnik z wzorami dokumentów.”

Program:

W trakcie webinarium poruszone zostały kwestie związane z prawnymi zabezpieczeniami umów, które przyczynią się do jak najlepszego zabezpieczenia naszych interesów oraz uniknięcia, a przynajmniej zminimalizowania negatywnych skutków jakie mogą powstać w ramach współpracy z nierzetelnymi kontrahentami.

Poruszone zostały zagadnienia związane z instytucjami przewidzianymi bezpośrednio przez przepisy prawa, chroniącymi niejako z "automatu", jak również zabezpieczenia kontraktowe, które wymagają zamieszczenia w umowie by móc skutecznie nas chronić. W trakcie omówione zostały między innymi zagadnienia związane z:

1. zadatkiem i zaliczką,
2. karami umownymi,
3. wykonawstwem zastępczym,
4. odsetkami za opóźnienie.

W ramach prowadzonego szkolenia poruszone zostały również kwestie związane z windykacją należności w tym przede wszystkim:

1. etapy windykacji,
2. elementy konieczne pozwu,
3. koszty związane ze sprawami sądowymi,
4. właściwość miejscowa i rzeczowa sądów w Polsce,
5. pojęcie spraw gospodarczych,
6. rekompensata za nieterminowe płatności.

Zabezpieczenia wynikające wprost z przepisów prawa

W pierwszej części omówione zostały kwestie związane z zabezpieczeniami, które wynikają samej mocy pracy, i które to nie wymagają od stron umieszczenia ich w treści umowy, aby miały skuteczne zastosowanie w relacji między tymi stronami. Większość przepisów ma charakter dyspozytywny, oznacza to, że strony umowy mogą przedmiotowe zagadnienia określić w sposób odmienny we własnej umowie. Omówione zagadnienia nie stanowią jedynych zabezpieczeń określonych przez przepisy, bowiem te przewidują także szereg innych środków, po które będzie można sięgnąć nawet wtedy, gdy nie zostały one przewidziane w treści umowy, pod warunkiem że nie zostały w niej ograniczone czy też całkiem wyłączone. Przede wszystkim wiedza w zakresie przedmiotowych pozwala na egzekwowanie swoich praw czy też prowadzenie skutecznej obrony przed niezasadnymi roszczeniami.

Natychmiastowa wykonalność

Zgodnie z Kodeksem cywilnym w przewidzianych przez przepisy przypadkach wierzyciel uprawniony jest do żądania od dłużnika natychmiastowego wykonania zobowiązania. I tak zgodnie z art. 458 k.c., *jeżeli dłużnik stał się niewypłacalny albo jeżeli wskutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność, zabezpieczenie wierzytelności uległo znacznemu zmniejszeniu, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia bez względu na zastrzeżony termin*. Regulacja ta ma na celu ochronę wierzyciela w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, gdy dojdzie do niewypłacalności dłużnika. Po drugie, w przypadku gdy dane przez niego uprzednio zabezpieczenie z jego winy uległo znacznemu zmniejszeniu do tego stopnia, że zaspokojenie wierzytelności z przedmiotu zabezpieczenia stało się wysoce wątpliwe. Warto zaznaczyć, że Kodeks cywilny nie przewiduje definicji niewypłacalności, niemniej jednak literaturze przyjmuje się, że przez niewypłacalność należy rozumieć stan majątku dłużnika, który nie wystarcza na pokrycie wierzytelności, a zatem w którym egzekucja prowadzona zgodnie z regułami wyznaczonymi przez KPC nie może zaspokoić wierzyciela. Nie będzie jednak

miało znaczenia to, czy do sytuacji takiej doszło na skutek winy tego dłużnika, czy też okoliczności od niego całkowicie niezależnych. Wystarczające będzie więc wykazanie, że jedna z prowadzonych przeciwko dłużnikowi egzekucji okazała się bezskuteczna. Wykazanie niewypłacalności dłużnika możliwe będzie również poprzez wykazanie, iż majątek z którego wierzyciel mógłby zostać zaspokojony jest mniejszy niż wartość jego zobowiązań. Wierzyciel uprawniony jest do skorzystania z instytucji natychmiastowej wymagalności także w przypadku, gdy możliwe będzie połączenie znacznego zmniejszenia zabezpieczenia z działaniem lub zaniechaniem dłużnika. Pomiędzy skutkiem w postaci zmniejszenia zabezpieczenia a zachowaniem dłużnika musi istnieć związek przyczynowo-skutkowy. W sytuacji gdy doszło do spełnienia przedmiotowych przesłanek, wierzytelność staje się wymagalna niezależnie od terminu jej wymagalności.

W sytuacji, gdy doszło do powstania jednej z dwóch omówionych powyżej przesłanek następuje natychmiastowa wykonalność zobowiązania. Skoro natychmiastowa wykonalność powstaje z mocy prawa, to wydawać by się mogło, że wierzyciel w takim przypadku nie jest zmuszony do podejmowania jakichkolwiek działań. Niestety jest on zmuszony do wykazania, iż doszło do wystąpienia ustawowych przesłanek. Podobnie jak w przypadku zmniejszenia zabezpieczenia kwestia będzie sprowadzać się do oceny wartości rzeczy lub prawa znanego stronom, tak w przypadku niewypłacalności dłużnika konieczna będzie szersza wiedza wierzyciela w tym zakresie. Przyjmuje się, że stan dłużnika pozwalający na zastosowanie art. 458 k.c. może zostać wykazany przez wierzyciela za pomocą dowolnego dowodu potwierdzającego, że dłużnik nie może spełnić swojego świadczenia ze względu na brak jakiegokolwiek majątku.

Prawo zatrzymania

Prawo zatrzymania uregulowane w art. 461 k.c. przewiduje, iż podmiot zobowiązany do wydania cudzej rzeczy uprawniony jest do zatrzymania

rzeczy, która należy do drugiej strony do momentu, gdy roszczenie pierwszej strony (dokonującej zatrzymania) zostanie spełnione lub w odpowiedni sposób zabezpieczone. Wskazać trzeba, iż nie chodzi tu o jakąkolwiek rzecz, a o rzecz, która w związku z łączącą strony umową została przez wierzyciela w określonym celu powierzona dłużnikowi. Celem takim może być dla przykładu naprawa rzeczy. Roszczenie dłużnika może polegać na żądaniu zwrotu nakładów, jakie poczynił (na utrzymanie rzeczy, zachowanie w odpowiednim stanie), lub żądaniu kwoty tytułem naprawienia szkody, która powstała w wyniku zatrzymania tej rzeczy. Istotny z punktu widzenia zabezpieczenia roszczenia jest fakt, że prawo zatrzymania nie będzie miało skutku wobec osób trzecich. W celu realizacji prawa zatrzymania dochodzi poprzez złożenie oświadczenia. Oświadczenie to może zostać złożone w dowolny sposób, bez wymogu zachowania odpowiedniej formy dla jego ważności. Niemniej jednak zalecane jest zachowanie co najmniej formy dokumentowej.

Zwłoka dłużnika oraz jej konsekwencje

W przypadku, gdy dłużnik dopuszcza się zwłoki w spełnieniu świadczenia wierzyciel uprawniony jest do dochodzenia naprawienia powstałej z tego tytułu szkody. Jednak przed przystąpieniem do omówienia skutków zwłoki należy przedstawić definicję zwłoki. Zwłoka została zdefiniowana przez art. 476 k.c., zgodnie z którym przez zwłokę należy rozumieć sytuację, w której dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. Oznacza to, że nie dotyczy to sytuacji, kiedy opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest wynikiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przepisy przewidują dwa rodzaje wykonania zobowiązania z przekroczeniem terminu, to jest opóźnienie (zwykłe) oraz zwłokę (opóźnienie kwalifikowane). Pojęcia te dotyczą dwóch różnych sytuacji i niosą za sobą różne konsekwencje prawne.

Ze zwłoką mamy do czynienia w przypadku, gdy nie dochodzi do spełnienia świadczenia w umówionym terminie z winy dłużnika. Wystąpienie zwłoki ma charakter domniemania prawnego. Oznacza, że z góry zakłada się, iż dłużnik nie spełnił świadczenia w terminie i ponosi on za to odpowiedzialność. Domniemanie to jednak jest domniemaniem wzruszalnym. Wynika więc, z tego, że dłużnik może wykazać, że opóźnienie to nie miało charakteru zwłoki, a jedynie opóźnienia i uwolnić się tym samym od ponoszenia odpowiedzialności.

Wierzyciel może żądać od dłużnika, niezależnie od spełnienia świadczenia, naprawienia powstałej w wyniku zwłoki szkody. Szkodą w tym przypadku jest zarówno strata wywołana zwłoką, na przykład wydatki poczynione w związku z realizacją świadczenia, jak również utracone korzyści, to jest korzyści, które osiągnąłby wierzyciel w sytuacji, gdyby świadczenie zostało spełnione w terminie. Pamiętać trzeba, że poza odszkodowaniem dłużnik pozostaje w dalszym ciągu zobowiązany do wykonania świadczenia, chyba że zajdą inne sytuacje określone w przepisach czy umowie łączącej strony. Przepis art. 477 k.c. ma charakter dyspozytywny, czyli strony mogą rozszerzyć lub ograniczyć odpowiedzialność dłużnika za szkodę spowodowaną zwłoką. Zastrzec trzeba, iż nie można wyłączyć odpowiedzialności dłużnika za umyślne dopuszczenie się przez niego zwłoki. Inny możliwy rozwiązaniem w przypadku zwłoki dłużnika jest uprawnienie wierzyciela do nieprzyjęcia świadczenia dłużnika (po terminie) i zażądanie od niego naprawienia wynikłej z tego powodu szkody. Z prawa do odmowy przyjęcia świadczenia jest możliwe do zastosowania w przypadku, gdy w wyniku zwłoki świadczenie utraciło dla wierzyciela znaczenie całkowicie lub w stopniu znacznym. Odmowa przyjęcia świadczenia musi być uzasadniona przez wierzyciela obiektywnymi okolicznościami. W celu skorzystania z odmowy odbioru spełnienia świadczenia wymagane jest złożenie oświadczenia. Oświadczenie powinno zostać złożone przez wierzyciela najpóźniej w momencie spełnienia świadczenia. Warto zaznaczyć, że po jego złożeniu wierzyciel nie może żądać spełnienia świadczenia, chyba

że dłużnik wyraził na to zgodę. W kontekście zwłoki dłużnika warto również podkreślić, że może on pozostawać w zwłoce co do części swojego zobowiązania. W tym wypadku wierzyciel może skorzystać ze swoich uprawnień tylko i wyłącznie w zakresie dotyczącym tej części.

Jednoczesne spełnienie zobowiązania

Co do zasady zobowiązania wzajemne mają zostać spełnione. Wynika to z charakteru prawnego przedmiotowych umów. Istotnym jest, iż dla spełnienia zasady jednoczesności wystarczającym jest, iż strony pozostają w gotowości do spełnienia świadczenia. Jeżeli świadczenie ma zostać spełnione równocześnie, każda ze stron może powstrzymać się ze spełnieniem swojego świadczenia do chwili, kiedy druga strona nie zaoferuje spełnienia swojego świadczenia. Powyższe zastrzeżenie ma na celu zmotywowanie drugiej strony do spełnienia zobowiązania, które powoduje odroczenie spełnienia świadczenia do momentu przystąpienia do realizacji przez drugą ze stron. W tym przypadku również chodzi o samą gotowość do spełnienia tego świadczenia przez drugą stronę.

Wykonanie zastępcze

Strony zobowiązania mogą skorzystać z uprawnienia dającego im możliwość spełnienia zobowiązania na koszt drugiej ze stron, jeśli ta nie spełni świadczenia. Przedmiotowe polega na obciążeniu dłużnika, który popadł w zwłockę ze spełnieniem świadczenia innym zobowiązaniem niż to pierwotnie określone w umowie. Celem wykonania zastępczego jest ochrona wierzyciela przed niewłaściwym zachowaniem dłużnika, mogącego mieć postać działania czy też zaniechania. Wierzyciel nabywa wówczas, co do zasady, prawo do zwrotu kosztów tego wykonania. Wierzyciel zobowiązany jest do wykazania, iż obciążenie dłużnika kosztami wykonawstwa zastępczego faktycznie powstały oraz zasadności wysokości tych kosztów. Wierzyciel posiada wyłącznie uprawnienia do żądania kosztów, które to były konieczne do realizacji

wykonania zastępczego. Uprawnienie to wierzyciel może realizować samodzielnie lub przy udziale podmiotów trzecich.

Przepisu Kodeksu cywilnego przewidują kilka okoliczności kiedy możliwym jest zastosowanie wykonawstwa zastępczego – między innymi art. 479, 480 oraz 636. Warto wskazać, że w niektórych przypadkach wymagane jest wydanie upoważnienia przez sąd, aby wierzyciel miał możliwość skorzystania z wykonawstwa zastępczego – art. 480 k.c.

Odsetki za opóźnienie

W sytuacji, której dochodzi do opóźnienia się ze spełnieniem świadczenia o charakterze pieniężnym wierzyciel może żądać od dłużnika zapłaty odpowiedniej kwoty tytułem odsetek za czas opóźnienia. Oznacza to, że jedyną przesłanką pozwalającą na naliczenie odsetek od dłużnika jest sam fakt, że nie dokonał on zapłaty w umówionym terminie. Warto wyjaśnić tutaj pojęcie wymagalności roszczenia bowiem od tego dnia wierzyciel uprawniony jest do naliczenia odsetek. I tak jako termin spełnienia przez dłużnika świadczenia należy rozumieć ostatni dzień, w którym zobowiązanie powinno zostać zrealizowane – a który nie jest sobotą, niedzielą lub dniem ustawowo wolnym od pracy. W dniu następującym po nim roszczenie jest już wymagalne i wierzyciel nabywa prawo do egzekwowania tego świadczenia. Oznacza to, że dzień wymagalności to dzień następujący po terminie spełnienia świadczenia przez dłużnika

Odsetki ustawowe za opóźnienie w transakcjach handlowych

Przedsiębiorcy w ramach prowadzonych między sobą relacji uprawnieni są do naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie w realizacji transakcji handlowych. Transakcją handlową są czynności dokonywane pomiędzy przedsiębiorcami w ramach prowadzonych przez nich działalności gospodarczych, których przedmiotem są odpłatne dostawy towarów lub odpłatne świadczenie usług. Czynności muszą być realizowane w związku z

wykonywaną działalnością gospodarczą. Wierzyciel uprawniony jest do naliczenia odsetek ustawowych za opóźnienie w transakcjach handlowych liczonych od dnia wymagalności świadczenia do dnia zapłaty przez dłużnika świadczenia głównego. W celu dochodzenia ustawowych odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych muszą wystąpić ustawowe przesłanki po pierwsze wierzyciel spełnił swoje świadczenie, zaś dłużnik spóźnia się ze spełnieniem swojego świadczenia na rzecz wierzyciela.

Ustawowe rekompensaty

Ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych przewiduje możliwość – poza naliczeniem odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych – do żądania zwrotu kosztów odzyskiwania należności. Od momentu nabycia uprawnienia do naliczenia odsetek wierzyciel może żądać rekompensaty kosztów odzyskiwania należności głównej. Rekompensata ta ma charakter zryczałtowanej kwoty i ustalana jest według ustawy zależnie od wysokości świadczenia pieniężnego, z którego spełnieniem spóźnia się dłużnik.

Zabezpieczenie kontraktowe

W tym wypadku omówione zostaną instytucje prawne pozwalające na zabezpieczenie realizowanych umów, które co prawda jak poprzedni wynikają wprost z przepisów Kodeksu cywilnego jednakże, aby miały one zastosowanie w relacji pomiędzy stronami umowy wymagane jest ich wprowadzenie do umowy. W odmiennym wypadku nie będą one wywierać żadnego skutku.

Zadatek i zaliczka

Omówione zostaną zabezpieczenie w formie zadatku oraz zaliczki. Przedstawione zostaną one równocześnie z uwagi na fakt, iż często zdarza się, iż te są mylone z uwagi na pogląd, iż stanowią wyrażenia tożsame. Pogląd

ten jest całkowicie błędny zadek oraz zaliczka stanowią odrębne od siebie instytucje prawne i tym samym niosą za sobą zupełnie inne konsekwencje.

Zadek uregulowany został w art. 394 k.c. W przypadku ustanowienia zadatku jedna ze stron umowy przekazuje na rzecz drugiej rzeczy zamienne lub środki pieniężne. W przypadku niewykonania przez jedną ze stron umowy wprowadzenie tego zabezpieczenia pozwala na to, by druga strona bez wyznaczania dodatkowego terminu do realizacji umowy mogła odstąpić od niej i zachować otrzymany zadek, zaś w przypadku, jeżeli jest tą stroną, która zadek wręczyła, mogła zażądać jego zapłaty w kwocie dwukrotnie wyższej. Celem zadatku przede wszystkim jest „zmobilizowanie” stron do wykonania umowy oraz zrekompensowanie powstałej z tytułu odstąpienia od umowy szkody. W przypadku gdy strony w umowie wskażą, że określona kwota pobrana jest tytułem zadatku, nie poczynając w tym przedmiocie innych ustaleń, zastosowanie znajdują regulacje kodeksowe – wskazane powyżej. Z uwagi na dyspozytywny charakter postanowienie dotyczące zadatku może zostać uregulowane odmiennie przez strony.

Jeżeli chodzi o zaliczkę to w przeciwieństwie do zadatku nie posiada swej wyodrębnionej jednostki redakcyjnej w Kodeksie cywilnym. Występuje ona jednak w kontekście innych przepisów. Zaliczkę traktować należy jako formę przedpłaty należnego jednej ze stron wynagrodzenia lub ceny. Główną różnicą pomiędzy zaliczką i zadatkiem jest fakt, że w razie niezrealizowania umowy zaliczka powinna zostać zwrócona. I tak na przykład zgodnie z treścią art. 494 Kodeksu cywilnego strona, która odstępuje od umowy, zobowiązana jest zwrócić drugiej stronie wszystko, co od niej otrzymała. Oczywiście strony w treści umowy mogą poczynić odmiennie ustalenia.

Umowne prawo odstąpienia

Umowne prawo odstąpienia polega na tym uprawnieniu strony do odstąpienia od umowy w określonym terminie od jej zawarcia. Zgodnie z treścią art. 395

k.c. przedmiotowe zastrzeżenie powinno zostać ograniczone terminem. Wynika więc z tego że powinno się w sposób precyzyjny określić, w jakim czasie uprawnienie to będzie przysługiwać i której ze stron. Co do zasady termin ten jest określony poprzez wskazanie konkretnej daty lub przez upływ pewnego okresu od chwili zawarcia umowy. Brak terminu powodować będzie, iż postanowienie to jest nieważne i nie jest wiążące dla stron. Podkreśla się, że zastrzeżenie prawa odstąpienia nieograniczonego w czasie jest nieważne stosownie do art. 58 § 1 i 3 KC i nie wywołuje żadnego skutku dla stron umowy. Termin ten wyznacza ramy czasowe, w których przysługuje prawo do odstąpienia od umowy. Po upływie zastrzeżonego terminu nie jest możliwym skorzystanie z prawa do odstąpienia, stąd wymagane jest dokładnego jego określenie. Dla ważności postanowienia jest określenie, której ze stron uprawnienie to przysługuje. Nie określenie strony uprawnionej do skorzystania z tego prawa również skutkować będzie nieważnością postanowienia o odstąpieniu od umowy. Skutkiem skorzystania z umownego prawa odstąpienia od umowy na podstawie art. 395 k.c. jest uznanie umowy za niezawartą od początku – dochodzi wówczas do przyjęcia, iż umowa „nie istniała” jakby nie nigdy nie została zawarta. W przypadku dokonania odstąpienia obie strony zobowiązane są do dokonania wzajemnego zwrotu świadczeń, które już spełniły. Często może okazać się to problematyczne a to ze względu, iż niemożliwe jest dokonanie zwrotu wykonanego już świadczenia. Stąd też warto kwestię wzajemnych rozliczeń na wypadek odstąpienia od umowy uregulować wraz z prawem do odstąpienia. Strony mogą dokonać swobodnej zmiany skutku odstąpienia od umowy poprzez zmianę, iż skutek ten będzie następował od chwili złożenia oświadczenia.

Prawo do odstąpienia od umowy wykonane zostaje poprzez złożenie oświadczenia o skorzystaniu z tego prawa drugiej stronie. Oświadczenie to powinno zostać złożone w oznaczonym w umowie terminie. Dla skuteczności tego odstąpienia nie jest wymagane wykonanie jeszcze innych dodatkowych czynności. Warto zaznaczyć, że zależnie od formy zawarcia umowy

oświadczenie o odstąpieniu dla swojej ważności wymagać będzie zachowania takiej samej formy. Stosuje się tutaj przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące składania oświadczeń woli. Oznacza to, że jeżeli umowa została zawarta w formie pisemnej, dokumentowej albo elektronicznej, jej rozwiązanie za zgodą obu stron, jak również odstąpienie od niej albo jej wypowiedzenie wymagają zachowania formy dokumentowej, chyba że ustawa lub umowa zastrzega inną formę. Jeżeli umowa została zawarta w innej formie szczególnej, odstąpienie od niej powinno być stwierdzone pismem. W ślad za orzecznictwem przyjmuje się, że „stwierdzenie pismem” może nastąpić w dowolny sposób, i nie jest ono tożsame z wymaganiami odnoszącymi się do zachowania formy pisemnej.

Odstępne

W Kodeksie cywilnym przewiduje również inną formę odstąpienia od umowy, która będzie mogła być wykorzystana, jeśli wprowadzimy odpowiednie postanowienia do zawieranej umowy. W myśl art. 396 k.c., jeżeli zostało zastrzeżone, że jednej lub obu stronom wolno od umowy odstąpić za zapłatą oznaczonej sumy (odstępne), oświadczenie o odstąpieniu jest skuteczne tylko wtedy, gdy zostało złożone jednocześnie z zapłatą odstepnego. Strony mogą postanowić, że jedna ze stron lub każda z nich ma prawo do odstąpienia od umowy, zastrzeżeniem, iż dla skuteczności przedmiotowego oświadczenia wymagane jest uiszczenie umówionej wcześniej kwoty. W przypadku odstepnego istotne jest wskazanie strony lub stron, którym przysługuje prawo do skorzystania z odstąpienia od umowy poprzez złożenie oświadczenia o odstąpieniu od umowy wraz z równoczesną zapłatą określonej kwoty. Odmiennie niż w przypadku umownego prawa odstąpienia w tym przypadku odstepnego nie jest wymagane określenie terminu zaś kwoty. Uiszczenie odstepnego powinno zostać dokonane przed złożeniem oświadczenia o odstąpieniu od umowy lub zgodnie z treścią samego przepisu równocześnie z tym oświadczeniem. Oświadczenie o to nie powoduje żadnych skutków w przypadku, gdy zostało złożone bez uregulowania kwoty tytułem odstepnego.

Odpowiedzialność umowna

Sposobem zabezpieczenia umowy jest również wprowadzenie postanowień dotyczących zakresu odpowiedzialności danej ze stron. Zasadą ogólną jest to, że dłużnik ponosi odpowiedzialność wyłącznie za okoliczności, których wystąpienie jest następstwem działania lub zaniechania jego samego, jeśli można mu przypisać winę za ich wystąpienie. Oczywiście od zasady występują również wyjątki. Zgodnie z treścią art. 473 k.c. strony mogą zmodyfikować zasady ponoszenia przez nie odpowiedzialności. Uprawnione są więc, do zmiany zakresu, za jaki mogą ponosić odpowiedzialność. Zmiany te mogą polegać na rozszerzeniu lub ograniczeniu odpowiedzialności jaką strona ma ponosić. Zwrócić należy uwagę, iż w żadnym wypadku strony nie mogą zastrzec, iż nie ponoszą odpowiedzialności z tytułu winy umyślnej. Takie zastrzeżenie byłoby nieważne.

Kara umowna

Strony zobowiązania mogą zastrzec, że na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego przez jedną ze stron będzie ona zobowiązana do uiszczenia na rzecz drugiej wskazanej kwoty tytułem kary umownej. Kara umowna może zostać zastrzeżona wyłącznie w celu zabezpieczenia zobowiązań o charakterze niepieniężnym, tym samym nie może ona być zastrzeżona np. na wypadek nieterminowej płatności. Postanowienie dotyczące kary umownej powinno w precyzyjny sposób określić okoliczności w przypadku, których wystąpienia strona będzie uprawniona do naliczenia kary umownej. Wskazanie to powinno dotyczyć zobowiązania lub obowiązku, którego nienależyte wykonanie lub niewykonanie w ogóle powodować będzie obowiązek uiszczenia kary umownej. Przepisy przewidują możliwość łączenia kar umownych z różnych tytułów w przypadku, gdy tytuły te nie wykluczają się wzajemnie. Jeżeli chodzi o cel kary umownej to ma przede wszystkim ona na celu zmobilizowanie drugiej strony do wykonania zobowiązania w należyty sposób oraz uproszczyć dochodzenie odszkodowania. Wskazać bowiem należy, iż w przypadku naliczenia kary

umownej strona, która może żądać jej zapłaty nie jest zobowiązana do wykazania szkody oraz jej wysokości. Jej wyłącznym obowiązkiem jest wykazanie, że doszło do sytuacji na wypadek, której została zastrzeżona kara umowna. Warto wskazać, iż zgodnie z przepisami strona uprawniona do żądania zapłaty kary umownej nie jest uprawniona do żądania odszkodowania przewyższającego wysokość zastrzeżonej kary umownej. Oznacza to, że w przypadku, gdy kara umowna na daną okoliczność okazała się niewystarczająca do naprawienia szkody, wierzyciel nie może dochodzić odszkodowania od dłużnika na zasadach ogólnych. Oczywiście strony treści umowy mogą zmienić przedmiotowe i wskazać, iż odszkodowanie takie jednak będzie należne.

Kara umowna powinna zostać wyrażona w pieniądzu lub poprzez wskazanie sposobu jej wyliczenia, gdzie na przykład wskazane zostaną parametry, które pozwolą na ustalenie jej wysokości. Wysokość kary może zostać określona przez strony dowolnie. Niemniej jednak pamiętać trzeba, iż jej wysokość powinna być adekwatna do naruszenia, które zabezpiecza. Co więcej zaznaczyć trzeba, że kara umowna podlega również miarkowaniu. Oznacza to, że w przypadku określenia zbyt wysokiej kary umownej strona, która została nią obciążona może żądać jej obniżenia. Kara umowna ma charakter odszkodowawczy stąd też nie może ona powodować po stronie uprawnionego do jej otrzymania wzbogacenia, a jedynie stanowić rekompensatę za powstałą szkodę. Przyjmuje się, że wysokość kary nie może przewyższać wielkości świadczenia, którego wykonanie ma zabezpieczyć. I tak przez miarkowanie należy rozumieć uprawnienie dłużnika do żądania stosownego pomniejszenia wysokości kary umownej. Z żądaniem pomniejszenia kary dłużnik może wystąpić do sądu w przypadku spełnienia choć jednej z ustawowych przesłanek. I tak miarkowanie kary możliwe jest w przypadku, gdy zobowiązanie dłużnika zostało w znacznej części przez niego wykonane lub gdy kara umowna jest rażąco wygórowana, czyli nieadekwatna do naruszenia, którego dopuścił się dłużnik, w tym także gdy wierzyciel nie

poniósł szkody albo też poniósł ją niskim zakresie. Z wnioskiem o miarkowanie dłużnik musi wystąpić samodzielnie do sądu.

Podsumowanie pierwszej części

Wskazać trzeba, iż ogólnie obowiązujące przepisy prawa przewidują liczne możliwości zabezpieczenia kontraktów. Wiele z nich z uwagi na ich dyspozytywny charakter może zostać przez strony umowy zmodyfikowane. Pamiętać należy, iż zakres tych modyfikacji musi mieścić się w granicach swobody umów i nie mogą one być sprzeczne ogólnie obowiązującymi przepisami, zasadami współżycia społecznego oraz charakterem danej instytucji prawnej, którą regulują. Omówione instytucje nie stanowią jedynych, które służą ochronie interesów stron umowy, a stanowią wyłącznie przykładowe.

Oczywiście wskazać trzeba, iż często zdarzy się, że strona może zostać pozbawiona realnej możliwości negocjowania warunków, bowiem jako strona „słabsza” będzie miała z góry narzucone warunki umowy. Niemniej jednak zwiększenie świadomości w zakresie przysługujących uprawnień oraz obowiązków wynikających z konkretnych instytucji prawnych bez wątpienia przyczyni się do zminimalizowania negatywnych skutków. Mając wiedzę co do zakresu naszych obowiązków czy też czyhających zagrożeń możemy próbować uniknąć pewnych okoliczności, które to powodować będą powstanie negatywnych skutków.

Poza omawianymi instytucjami strony mogą posłużyć się również innymi środkami w celu ochrony swoich interesów, w tym skorzystać z odrębnych umów takich jak: umowa poręczenia, zabezpieczenie rejestrowe czy też weksel.

Windykacja należności

W drugiej części szkolenia poruszone zostaną kwestie związane z windykacją należności

w tym przede wszystkim:

1. etapy windykacji,
2. elementy konieczne pozwu,
3. koszty związane ze sprawami sądowymi,
4. właściwość miejscowa i rzeczowa sądów w Polsce,
5. Elektroniczne Postępowanie Upominawcze,
6. pojęcie spraw gospodarczych,
7. rekompensata za nieterminowe płatności,
8. przedawnienie.

Etapy windykacji

Co jasne, każda sprawa jest nieco inna, jednak kolejne kroki, jakie powinno się wykonać w drodze do skutecznego odzyskania wierzytelności są najczęściej zbliżone. Etapy windykacji można podzielić na pięć najważniejszych etapów. Bowiem windykacja to nie pojedyncze działanie. To wieloetapowy proces, który realizowany jest na podstawie przyjętej wcześniej strategii. Takie działanie ma szansę odnieść zamierzony skutek. Nieumiejętne podejście do tematu może zwiększyć koszty zadłużenia, którego dochodzimy. Etapy te można podzielić na:

1. podjęcie decyzji,
2. wezwanie do zapłaty,
3. postępowanie sądowe,
4. nadanie klauzuli wykonalności,
5. postępowanie egzekucyjne.

Pierwszym etapem jest podjęcie decyzji. Jakby nie patrzeć jest to najważniejszy krok. Im dłużej zwlekamy, tym więcej problemów możemy napotkać. Bowiem dłużnik widząc niechęć do rozpoczęcia działań będzie coraz mniej skory do uregulowania długu. Co bardzo istotne zadłużenie cały czas rośnie, a kondycja naszej firmy w związku z brakiem płatności ulega pogorszeniu. Może się także zdarzyć, że jeśli będziemy zwlekać, to nasz dłużnik wpadnie w jeszcze większe kłopoty finansowe i w pewnym momencie nie będzie w stanie zaspokoić wszystkich wierzycieli, w tym nas. Najdalej jednak idącym zagrożeniem jest fakt że zadłużenie ulegnie przedawnieniu, o czym szerzej w dalszej części.

Kolejnym etapem jest wezwanie do zapłaty. Jeśli próba porozumienia z dłużnikiem nie przynosi efektu powinniśmy wezwać go do zapłaty. Wezwanie takie powinno być przygotowane w formie pisemnej. Co jasne, wezwanie do zapłaty powinno zostać przygotowane bez błędów formalnych oraz podpisane.

Najlepiej nadać je listem poleconym za potwierdzeniem odbioru. Dzięki temu, mamy pewność, że wezwanie zostanie dostarczone (lub będziemy wiedzieli, że nasz dłużnik nie podejmuje przesyłki) oraz na wypadek sporu sądowego wypełnimy zobowiązanie wynikające z art. 187 § 1 pkt. 3 Kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z jego brzmieniem pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia.

Jeżeli podejmiemy decyzję, aby naszą sprawą zajęła się Kancelaria prawna to wszystkie powyższe wymagania z całą pewnością zostaną spełnione. Warto wskazać, że wezwanie wysłane przez Kancelarię prawną działa często mobilizująco, dłużnik reguluje zadłużenie i na tym etapie nasza sprawa się kończy.

Trzeci etap, który uznać należy za najcięższy oraz za najdłuższy to postępowanie sądowe. Mamy możliwość złożenia pozwu do sądu tradycyjnego lub skorzystania z Elektronicznego Postępowania Upominawczego (EPU). Na tym etapie zalecamy już skorzystanie z pomocy Kancelarii prawnej. Szerzej o EPU opowiem w dalszej części, a w tym momencie konieczne jest wskazanie pokrótce na możliwe rozstrzygnięcia Sądu. Po wniesieniu pozwu Sąd może zasadniczo:

1. wydać nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym,
2. wydać nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym,
3. wydać wyrok,
4. odrzucić pozew,
5. oddalić powództwo.

Sąd wydaje nakaz zapłaty, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, a w innych przypadkach - jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

Po utracie mocy lub uchyleniu nakazu zapłaty albo w przypadku braku podstaw do jego wydania sąd rozpoznaje sprawę według przepisów ogólnych lub w postępowaniu odrębnym właściwym dla danej sprawy, chyba że przepis szczególny przewiduje inny skutek, w szczególności umorzenie postępowania.

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w sprawach określonych powyżej, chyba że według treści pozwu:

1. roszczenie jest oczywiście bezzasadne,
2. twierdzenia co do faktów budzą wątpliwość,
3. zaspokojenie roszczenia zależy od świadczenia wzajemnego.

Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydaje się na wniosek powoda zgłoszony w pozwie.

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu:

1. dokumentem urzędowym, zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem, wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu,
2. przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości. W przypadku przejścia na powoda praw z weksla lub czeku, do wydania nakazu niezbędne jest również przedstawienie dokumentów uzasadniających roszczenie, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksla lub czeku. Jeżeli dłużnikiem jest konsument, niezbędne jest przedstawienie wraz z pozwem umowy, z której wynika

roszczenie zabezpieczone wekslem, wraz z deklaracją wekslową i załącznikami. W treści pozwu skierowanego przeciwko osobie fizycznej zamieszcza się oświadczenie o tym, czy roszczenie dochodzone pozwem powstało w związku z umową zawartą z konsumentem,

3. na podstawie dołączonej do pozwu umowy, dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 711 i 852), odsetek w transakcjach handlowych określonych w tej ustawie lub rekompensaty, o której mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy, oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie kosztów odzyskiwania należności, jeżeli powód dochodzi również zwrotu kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy.

Jeżeli w naszej sprawie brak jest przesłanek do skierowania sprawy do postępowania upominawczego lub nakazowe, Sąd będzie prowadził sprawę na zasadach ogólnych. Wówczas, po zakończeniu postępowania wydany zostanie wyrok.

Sąd odrzuci pozew:

- a) jeżeli droga sądowa jest niedopuszczalna,
- b) jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona,
- c) jeżeli jedna ze stron nie ma zdolności sądowej albo jeżeli powód nie ma zdolności procesowej, a nie działa za niego przedstawiciel ustawowy albo jeżeli w składzie organów jednostki organizacyjnej będącej powodem zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie.

Oddalenie zaś powództwa podyktowane jest względami merytorycznymi. Sąd po przeanalizowaniu treści pozwu sprawdza, czy żądane roszczenie jest zasadne czy też nie. Jeżeli sąd uzna, że pozew jest nieuzasadniony oddali pozew.

Kiedy Sąd wydana nakaz zapłaty lub wyrok, a nasz dłużnik w dalszym ciągu nie spłaca zadłużenia koniecznym jest złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Klauzulę wykonalności nadaje sąd w składzie jednego sędziego, na wniosek wierzyciela. Nakazowi zapłaty wydanemu w elektronicznym postępowaniu upominawczym nadaje się klauzulę wykonalności z urzędu niezwłocznie po jego uprawomocnieniu się. Z takim tytułem wykonawczym możemy udać się do komornika i podjąć próbę odzyskania należności z jego pomocą.

Ostatnim etapem jest postępowanie egzekucyjne. Mając tytuł wykonawczy należy skierować stosowny wniosek do kancelarii komorniczej. Po uiszczeniu opłaty zostaną podjęte działania mające na celu wyegzekwowania należności od naszego dłużnika. Jako przykład można podać choćby zajęcie jego rachunków bankowych, czy wynagrodzenia za pracę.

Elementy konieczne pozwu

Zgodnie z art. 187 Kodeksu postępowania cywilnego pozew powinien czynić zadość warunkom pisma procesowego, a nadto zawierać:

dokładnie określone żądanie, a w sprawach o prawa majątkowe także oznaczenie wartości przedmiotu sporu, chyba że przedmiotem sprawy jest oznaczona kwota pieniężna, oznaczenie daty wymagalności roszczenia w sprawach o zasądzenie roszczenia, wskazanie faktów, na których powód opiera swoje żądanie, a w miarę potrzeby uzasadniających również właściwość sądu, informację, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu, a w przypadku gdy takich prób nie podjęto, wyjaśnienie przyczyn ich niepodjęcia.

Wymagalność roszczenia nie została w prawie cywilnym zdefiniowana, powszechnie jednak przyjmuje się, że wyraża ona stan, w którym, obiektywnie rzecz ujmując, wierzyciel ma prawną możliwość żądania zaspokojenia przysługującej mu wierzytelności. Początek wymagalności roszczenia nie daje się formułować w regułę ogólną, ponieważ dla różnych stosunków prawnych i dla różnych roszczeń może być zróżnicowany. Określa go każdorazowo konkretna wierzytelność oraz treść, charakter lub właściwości zobowiązania, z którego wierzytelność się wywodzi.

Z kolei spełnienie przesłanki na temat tego, czy strony podjęły próbę mediacji lub innego pozasądowego sposobu rozwiązania sporu można wykazać poprzez dołączenie do pozwu wezwania do zapłaty, o którym wspomniane było powyżej.

Pozew może zawierać wnioski o zabezpieczenie powództwa, nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności i przeprowadzenie rozprawy przy nieobecności powoda oraz wnioski służące do przygotowania rozprawy, a w szczególności wnioski o:

- a) wezwanie na rozprawę wskazanych przez powoda świadków i biegłych,
- b) dokonanie oględzin,
- c) polecenie pozwanemu dostarczenia na rozprawę dokumentu będącego w jego posiadaniu, a potrzebnego do przeprowadzenia dowodu, lub przedmiotu oględzin,
- d) zażądanie dowodów znajdujących się w sądach, urzędach lub u osób trzecich, wraz z uprawdopodobnieniem, że strona sama nie może ich uzyskać.

Warunki pisma procesowego zostały określone w art. 126 Kodeksu postępowania cywilnego. I tak Każde pismo procesowe powinno zawierać:

- a) oznaczenie sądu, do którego jest skierowane,
- b) imiona i nazwiska lub nazwy stron, ich przedstawicieli ustawowych i pełnomocników,
- c) oznaczenie rodzaju pisma,
- d) osnovę wniosku lub oświadczenia,
- e) w przypadku gdy jest to konieczne do rozstrzygnięcia co do wniosku lub oświadczenia - wskazanie faktów, na których strona opiera swój wniosek lub oświadczenie, oraz wskazanie dowodu na wykazanie każdego z tych faktów,
- f) podpis strony albo jej przedstawiciela ustawowego lub pełnomocnika,
- g) wymienienie załączników.

Do pisma procesowego dołącza się załączniki wymienione w tym piśmie. Gdy pismo procesowe jest pierwszym pismem w sprawie, powinno ponadto zawierać oznaczenie przedmiotu sporu oraz:

1. oznaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy stron albo, w przypadku gdy strona jest przedsiębiorcą wpisanym do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - adres do doręczeń wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, o
2. znaczenie miejsca zamieszkania lub siedziby i adresy przedstawicieli ustawowych i pełnomocników stron,
3. numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) lub numer identyfikacji podatkowej (NIP) powoda będącego osobą fizyczną, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania lub posiada go nie mając takiego obowiązku lub

4. numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku jego braku - numer w innym właściwym rejestrze, ewidencji lub NIP powoda niebędącego osobą fizyczną, który nie ma obowiązku wpisu we właściwym rejestrze lub ewidencji, jeżeli jest on obowiązany do jego posiadania.

Dalsze pisma procesowe, poza powyższymi elementami powinny zawierać sygnaturę akt. Do pisma należy dołączyć pełnomocnictwo albo uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa, jeżeli pismo wnosi pełnomocnik, który wcześniej nie złożył pełnomocnictwa. Jeżeli pełnomocnik dokonał wyboru wnoszenia pism za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, uwierzytelniony odpis pełnomocnictwa wnosi się za pośrednictwem tego systemu.

W każdym piśmie należy podać wartość przedmiotu sporu lub wartość przedmiotu zaskarżenia, jeżeli od tej wartości zależy właściwość rzeczowa sądu, wysokość opłaty lub dopuszczalność środka odwoławczego, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna.

Koszty związane ze sprawami sądowymi

Opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy przewiduje jej pobranie. Opłacie podlega między innymi pozew. Wysokości opłat pism procesowych zostały określone w Ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

W sprawach o prawa majątkowe, jakimi jest pozew, pobiera się od pisma opłatę stałą ustaloną według wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia wynoszącej:

1. do 500 złotych - w kwocie 30 złotych,
2. ponad 500 złotych do 1500 złotych - w kwocie 100 złotych,
3. ponad 1500 złotych do 4000 złotych - w kwocie 200 złotych,
4. ponad 4000 złotych do 7500 złotych - w kwocie 400 złotych,
5. ponad 7500 złotych do 10 000 złotych - w kwocie 500 złotych,

6. ponad 10 000 złotych do 15 000 złotych - w kwocie 750 złotych,
7. ponad 15 000 złotych do 20 000 złotych - w kwocie 1000 złotych.

W sprawach o prawa majątkowe przy wartości przedmiotu sporu lub wartości przedmiotu zaskarżenia ponad 20 000 złotych pobiera się od pisma opłatę stosunkową wynoszącą 5% tej wartości, nie więcej jednak niż 200 000 złotych.

Nie pobiera się opłaty od pierwszego wniosku o wydanie na podstawie akt odpisu orzeczenia kończącego postępowanie z klauzulą wykonalności, złożonego przez stronę, która wszczęła postępowanie.

Nie można zapomnieć o kosztach zastępstwa radców prawnych, czy też adwokatów. Dla przykładu stawki zostały ogłoszone w Obwieszczeniu Ministra Sprawiedliwości

z dnia 3 stycznia 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy:

1. do 500 zł – 90 zł,
2. powyżej 500 zł do 1500 zł – 270 zł,
3. powyżej 1500 zł do 5000 zł – 900 zł,
4. powyżej 5000 zł do 10 000 zł – 1800 zł,
5. powyżej 10 000 zł do 50 000 zł – 3600 zł,
6. powyżej 50 000 zł do 200 000 zł – 5400 zł,
7. powyżej 200 000 zł do 2 000 000 zł – 10 800 zł,
8. powyżej 2 000 000 zł do 5 000 000 zł – 15 000 zł,
9. powyżej 5 000 000 zł – 25 000 zł.

W sprawach rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym, elektronicznym postępowaniu upominawczym, postępowaniu nakazowym oraz europejskim postępowaniu nakazowym stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy:

1. do 500 zł – 60 zł,
2. powyżej 500 zł do 1500 zł – 180 zł,
3. powyżej 1500 zł do 5000 zł – 600 zł,
4. powyżej 5000 zł do 10 000 zł – 1200 zł,
5. powyżej 10 000 zł do 50 000 zł – 2400 zł,
6. powyżej 50 000 zł do 200 000 zł – 3600 zł,
7. powyżej 200 000 zł – 7200 zł.

Właściwość miejscowa i rzeczowa sądów w Polsce

Sądy rejonowe rozpoznają wszystkie sprawy z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych.

Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy:

1. prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe oprócz spraw o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa oraz o rozwiązanie przysposobienia,
2. o roszczenia wynikające z Prawa prasowego,
3. o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych, oprócz spraw o alimenty, o naruszenie posiadania, o ustanowienie rozdzielności majątkowej między małżonkami oraz spraw rozpoznawanych w elektronicznym postępowaniu upominawczym,
4. o wydanie orzeczenia zastępującego uchwałę o podziale spółdzielni,

5. o uchylenie, stwierdzenie nieważności albo o ustalenie istnienia lub nieistnienia uchwał organów osób prawnych lub jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną,
6. o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem,
7. o roszczenia wynikające z naruszenia praw przysługujących na mocy przepisów o ochronie danych osobowych.

Zasadą jest, że powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania. Powództwo przeciwko osobie prawnej lub innemu podmiotowi niebędącemu osobą fizyczną wytacza się według miejsca ich siedziby.

Powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. Za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności w przypadku:

1. sprzedaży rzeczy ruchomych - miejsce, do którego rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone,
2. świadczenia usług - miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone.

Elektroniczne Postępowanie Upominawcze

W EPU stosuje się przepisy o postępowaniu upominawczym z odrębnościami wynikającymi z przepisów art. 505²⁸ - art. 505³⁷ Kodeksu postępowania cywilnego. Sprawa prowadzona jest przez E-Sąd, czyli Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny, który jest właściwy rzeczowo niezależnie od wartości przedmiotu sporu.

Dostęp do e-Sądu możliwy jest poprzez portal www.e-sad.gov.pl

Komunikacja między pozwanym i e-Sądem odbywa się w drodze tradycyjnej, chyba że pozwany sam zainicjuje komunikację elektroniczną. Strony mają w postępowaniu przed e-Sądem takie same prawa, jak w tradycyjnym postępowaniu sądowym. Powód ma jednak więcej obowiązków, których spełnienie zapewnia wyższy poziom ochrony pozwanego. Obowiązek podawania w pozwie m.in. numerów PESEL lub NIP pozwanego (numeru z rejestru KRS lub innego rejestru, ewentualnie NIP dla pozwanego nie będącego osobą fizyczną) pozwala na jego jednoznaczne zindywidualizowanie i uniknięcie sytuacji, w której postępowanie mogłoby być prowadzone przeciwko niewłaściwej osobie, tylko ze względu na zbieżność imion i nazwisk lub nazwy. Zaletą korzystania z EPU jest możliwość dokonywania czynności procesowych bez wychodzenia z domu - wystarczy mieć dostęp do komputera i Internetu oraz założyć konto użytkownika w systemie teleinformatycznym e-Sądu.

Nakaz zapłaty, zgodnie z art. 498 w zw. z art. 505²⁸ k.p.c., wydaje się, jeżeli powód dochodzi w pozwie roszczenia pieniężnego, zatem w każdej sprawie o zapłatę określonej sumy pieniężnej dopuszczalne jest wydanie nakazu zapłaty, bez względu na wysokość roszczenia i tytuł prawny będący jego podstawą (np. umowa o dzieło, niezapłacone faktury VAT, niezapłacone rachunki, odszkodowanie). Z punktu widzenia pozwanego elektroniczne postępowanie upominawcze nie różni się od zwykłego postępowania upominawczego. W obu przypadkach sąd wydaje orzeczenie (nakaz zapłaty) opierając się na materiale przedstawionym (opisanym) przez powoda. Sprawa w e-sądzie jest jednak dla powoda tańsza. Od pozwu w e-sądzie pobiera się bowiem czwartą część opłaty należnej od pozwu w sądzie tradycyjnym.

Po wydaniu nakazu zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym e-Sąd doręcza pozwanemu nakaz zapłaty w formie papierowej, pocztą tradycyjną (listem poleconym) wraz z pouczeniem m.in. o sposobie wniesienia

sprzeciwu – środka prawnego służącemu podważeniu skuteczności wydanego nakazu zapłaty.

Niezbędne do prawidłowego wniesienia pisma procesowego w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest podpisanie pisma. W EPU zarówno pozwany jak i jego pełnomocnik posługują się wyłącznie podpisem elektronicznym. Podpis ten służy do podpisywania wszelkich pism procesowych, składanych w e-Sądzie. W postępowaniu przed e-Sądem można posługiwać się zwykłym podpisem elektronicznym - certyfikatem uzyskiwanym poprzez portal e-Sądu, po założeniu konta. Certyfikat taki można uzyskać wchodząc w zakładkę „Certyfikaty i faktury”, wybierając opcję „Wniosek o wydanie certyfikatu” i wypełniając formularz tego wniosku. Na podstawie tak złożonego wniosku certyfikat wydawany jest przez Centrum Certyfikacji Elektronicznego Postępowania Upominawczego. Okres ważności otrzymanego certyfikatu wynosi jeden rok. Oprócz zwykłego podpisu elektronicznego, o którym mowa wyżej, możliwe jest posługiwanie się bezpiecznym podpisem elektronicznym, weryfikowanym za pomocą ważnego kwalifikowanego certyfikatu, w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym.

Pojęcie spraw gospodarczych

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje, że sprawy gospodarcze rozpatrywane są w postępowaniu odrębnym, na szczególnych zasadach. Sprawy gospodarcze zostały opisane w art. 458¹ i dalszych Kodeksu postępowania cywilnego. Sprawami gospodarczymi są sprawy:

1. ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej,
2. określone w pkt 1, choćby którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej,

3. ze stosunku spółki,
4. przeciwko przedsiębiorcom o zaniechanie naruszania środowiska i przywrócenie do stanu poprzedniego lub o naprawienie szkody z tym związanej oraz o zakazanie albo ograniczenie działalności zagrażającej środowisku,
5. z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych,
6. z umów leasingu,
7. przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej,
8. między organami przedsiębiorstwa państwowego,
9. między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór,
10. z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego,
11. o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem,
12. o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego opartego na prawomocnym lub podlegającym natychmiastowemu wykonaniu orzeczeniu sądu gospodarczego albo ugodzie zawartej przed tym sądem.

Nie są natomiast sprawami gospodarczymi sprawy o:

1. podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej po jej ustaniu,
2. wierzytelność nabytą od osoby niebędącej przedsiębiorcą, chyba że wierzytelność ta powstała ze stosunku prawnego w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez wszystkie jego strony.

W postępowaniu gospodarczym powód jest obowiązany powołać wszystkie twierdzenia i dowody w pozwie, a pozwany – w odpowiedzi na pozew. Stosownie do okoliczności sprawy przewodniczący może określić inny termin do powołania przez stronę twierdzeń i dowodów.

Twierdzenia i dowody powołane z naruszeniem powyższej zasady podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo że potrzeba ta wynikła później. W takim przypadku dalsze twierdzenia i dowody na ich poparcie powinny być powołane w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym stało się to możliwe lub wynikła potrzeba ich powołania.

Przedsiębiorcy mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączzonego umową dowodową. Objęcie umową dowodową dowodu przeprowadzonego przed sądem przed jej zawarciem nie pozbawia go jednak mocy.

Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. W przypadku wątpliwości uważa się, że umowa późniejsza utrzymuje w mocy te postanowienia umowy wcześniejszej, które da się z nią pogodzić.

Umowa dowodowa zawarta pod warunkiem lub z zastrzeżeniem terminu jest nieważna.

Zarzut nieważności lub bezskuteczności umowy dowodowej można podnieść najpóźniej na posiedzeniu, na którym powołano się na tę umowę, a jeśli uczyniono to w piśmie procesowym – najpóźniej w następnym piśmie procesowym albo na najbliższym posiedzeniu.

Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod rozwagę całokształt okoliczności sprawy.

Rekompensata za nieterminowe płatności

Aktem prawnym regulującym możliwość domagania się rekompensaty za opóźnienie w płatnościach jest ustawa o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych, a mianowicie jej art. 10.

Przepisy ustawy stosuje się do transakcji handlowych, których wyłącznymi stronami są m.in.:

1. przedsiębiorcy,
2. osoby wykonujące wolny zawód,
3. oddziały i przedstawicielstwa przedsiębiorców zagranicznych,
4. przedsiębiorcy z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej.

Transakcją handlowaną jest umowa, której przedmiotem jest odpłatna dostawa towaru lub odpłatne świadczenie usługi, jeżeli strony, o których mowa powyżej, zawierają ją w związku z wykonywaną działalnością.

Rekompensata przysługuje zasadniczo każdemu wierzycielowi spełniającym powyższe przesłanki. Jej celem jest nałożenie dodatkowej dolegliwości finansowej na nierzetelnego kontrahenta. W przypadku wierzyciela chodzi natomiast o wynagrodzenie wydłużonego czasu oczekiwania na płatność a przede wszystkim - kosztów, które trzeba było ponieść, aby odzyskać pieniądze.

Tak więc, aby wierzyciel mógł żądać rekompensaty za windykację, spełnione muszą zostać jedynie dwa, bardzo podstawowe warunki:

1. wierzyciel musi należycie spełnić swoje świadczenie wobec dłużnika - wykonać usługę, dostarczyć towar,
2. wierzyciel nie otrzymuje zapłaty w wyznaczonym terminie, określonym na fakturze VAT, w rachunku, w umowie lub innym dokumencie.

Wierzycielowi, od dnia nabycia uprawnienia do odsetek, przysługuje od dłużnika, bez wezwania, rekompensata za koszty odzyskiwania należności, stanowiąca równowartość kwoty:

- a) 40 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego nie przekracza 5000 złotych,
- b) 70 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest wyższa niż 5000 złotych, ale niższa niż 50 000 złotych,
- c) 100 euro – gdy wartość świadczenia pieniężnego jest równa lub wyższa od 50 000 złotych.

Równowartość kwoty rekompensaty, o której mowa powyżej, jest ustalana przy zastosowaniu średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski ostatniego dnia roboczego miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym świadczenie pieniężne stało się wymagalne.

Przedawnienie

Przedawnieniu ulegają wyłącznie roszczenia majątkowe, to jest takie, których wartość można wyrazić w pieniądzu. Istnieją jednak roszczenia majątkowe, które nie ulegają przedawnieniu, takie jak:

1. roszczenie o zniesienie współwłasności,
2. roszczenie właściciela o wydanie nieruchomości,

3. roszczenie właściciela o wydanie rzeczy wpisanej do krajowego rejestru utraconych dóbr kultury,
4. roszczenie właściciela o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń własności nieruchomości.

Zgodnie z art. 118 Kodeksu cywilnego jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

Bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia lub przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje.

Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, kiedy roszczenie stało się wymagalne. Roszczenie staje się wymagalne wówczas, gdy wierzyciel może skutecznie żądać od dłużnika zadośćuczynienia jego roszczeniu. W praktyce, co do zasady roszczenie o świadczenie staje się wymagalne następnego dnia po dniu, w którym przypadał termin spełnienia tego świadczenia.

Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Bieg przedawnienia roszczeń o zaniechanie rozpoczyna się od dnia, w którym ten, przeciwko komu roszczenie przysługuje, nie zastosował się do treści roszczenia.

Zgodnie z art. 119 Kodeksu cywilnego Terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną.

Podsumowanie drugiej części

Windykacja należności to nic innego jak nierzadko długotrwały proces odzyskiwania przez wierzyciela środków finansowych lub innych dóbr, których dłużnik nie zwrócił w ustalonym terminie.

Windykacja wierzytelności może być prowadzona w różny sposób, aczkolwiek zawsze musi być prowadzona zgodnie z literą prawa i zasadami współżycia społecznego.

Windykacja należności jest to złożony i wieloetapowy procesem. Wymaga odpowiedniej wiedzy i doświadczenia. Należy postawić twierdzenie, że jest ona nieodłącznym elementem efektywnego zarządzania finansami przedsiębiorstwa. Prawidłowo przeprowadzona windykacja nie tylko przyczynia się do poprawy płynności finansowej firmy, ale również może budować jej pozytywny wizerunek jako rzetelnego i profesjonalnego partnera biznesowego.

